

K realizaci Směrnic pro ideologickou práci v ČSLA

Od 1. listopadu 1986 vstoupily v platnost nové Směrnice pro ideologickou práci v ČSLA (Všeob-sm-15). Jejich vydání je jedním z významných opatření, přijatých v ČSLA k realizaci usnesení XVII. sjezdu KSČ. Je jedním z konkrétních příkladů uvádění do života závěrů, jak je do podmínek ČSLA rozpracoval celozemský stranický aktiv v květnu roku 1986. Navazovalo na dosavadní směrnice, které byly zpracovávány po XVI. sjezdu KSČ.

Při analýze výsledků plnění těchto směrnic, jak byla udělena hlavní politickou správou ČSLA, bylo konstatováno, že se je v minulých letech dařilo vcelku úspěšně plnit. Nicméně nové požadavky na ČSLA, které vyplývají ze současné mezinárodní situace, ze změn, k nimž dochází ve vojenství, i ze současné etapy vývoje naší armády jako nedílné součásti socialistické společnosti se zcela objektivně odrazilo i v nových nárocích na ideologickou práci v ČSLA. S ohledem na tyto skutečnosti, pod zorným úhlem usnesení XVII. sjezdu KSČ bylo proto nutné přezkoumat, popřípadě upravit či nově formulovat obsah dosud platného dokumentu a vydat nový. V tomto procesu bylo využito všech zkušeností z ideologické práce v uplynulých pěti letech. Co se osvědčilo, bylo převzato; naopak bylo upuštěno od toho, co život překonal, co zastaralo a neodpovídá potřebám dneška ani budoucnosti.

Na této kritické analýze i na tvorbě nových Směrnic se podílel široký aktiv ideologických pracovníků, vyjádřili se k nim velitelé i politické orgány a funkcionáři stranických organizací. Bez nadsázky je možné nové Směrnice nazvat kolektivním dílem. Byly posouzeny v byru hlavní politické správy ČSLA, pro-

jednány v kolegiu ministra národní obrany ČSSR a po schválení sekretariátem ÚV KSČ je ministr podepsal. Tak se staly nejen vojenskopolitickým dokumentem, závazným pro všechny příslušníky ČSLA, ale i stranickou směrnicí, zavazující k jejímu plnění všechny komunisty.

Základním východiskem při jejich zpracování byla skutečnost, že jedním z hlavních předpokladů plnění strategické linie urychlení hospodářského a sociálního rozvoje naší společnosti je lidský činitel, jeho aktivizace. K nejučinnějším nástrojům, s jejichž pomocí toho lze dosáhnout, patří ideologická práce. To od ní vyžaduje působit na vědomí lidí tak, aby pochopili požadavky, které jsou před nimi vytyčovány, aby se s nimi ztotožnili, vzali je za své, aby byli přesvědčeni o jejich správnosti a s tímto přesvědčením, uvědoměle, vším svým umem a všemi svými silami usilovali o jejich naplnění. V armádě to pak znamená vypěstovat takovýto vztah k požadavkům bojové pohotovosti, bojové a politické přípravy v celém jejich komplexu; k úkolům zdokonalení řídicí a organizační práce se vším co tato zahrnuje; k nárokům na upevňování uvědomělé vojenské kázně a na utváření soudružských vztahů ve vojenských kolektivech; k výchovné práci s příslušníky ČSLA, zvláště pak k jejich světonázorové výchově, stejně jako k všestranné přípravě velitelského sboru; k aktivní účasti na upevňování jednoty armády a lidu, na branné propagandě a popularizaci ČSLA ve společnosti; k prohlubování spojení, přátelství a spolupráce se zeměmi socialistického společenství, zvláště se Sovětským svazem, bratrství ve zbrani s jejich armádami. Jak je patrné, posláním ideologické práce v ČSLA při aktivizaci lidského činitele v současně době je získat příslušníky ČSLA pro kvalitní splnění požadavků pěti směrů, vytyčených celarmádním stranickým aktivem. V tom také spočívá smysl nových Směrnic pro ideologickou práci v ČSLA, tomu jsou také podřízeny jimi formulované cíle a obsahové úkoly, ideologické práce, jimi stanovené formy a metody i normy jejího provádění, způsoby jejího řízení a materiálního zabezpečení. Je možné říci, že Směrnice vytvářejí optimální podmínky pro to, aby ideologická práce svým nezastupitelným dílem přispěla k tomu, aby ČSLA naplnila své vlastenecké a internacionální poslání.

S uspokojením můžeme konstatovat, že po vydání Směrnic se rozvinula intenzivní práce s cílem seznámit se s nimi a zabezpečit, aby se od začátku výcvikového roku 1986/87 začalo s jejich důsledným plněním. Z tohoto hlediska byly projednány ve vojenských radách, na politických orgánech i na velitelských shromážděních. Významnou úlohu sehrály v tomto procesu ZO KSČ, které na svých členských schůzích v říjnu a listopadu roku 1986 projednaly své místo i úkoly jednotlivých komunistů při realizaci Směrnic. Jak ukázaly kontroly i další poznatky od vojsk a z vojenských škol, na začátku probíhajícího výcvikového roku byl ideologický aktiv, politický aparát a naprostá většina velitelů a odborných náčelníků připraven na to, aby se ideologická práce rozvíjela v souladu se Směrnicemi.

Jejich připravenost se mj. odrazila v tom, že celý systém ideologické práce, daný Směrnicemi, začal od začátku roku fungovat. Obsahové zaměření ideologické práce zcela vychází ze Směrnic a dokumentů na tento výcvikový rok, je respektován požadavek jejího těsnějšího sepětí se životem a úkoly vojsk a vojenských škol, výrazněji se začala prosazovat vojenskovýchovná témata.

V marxisticko-leninské přípravě vzrostl počet skupin, v nichž se zaměstnání provádí seminární metodou, vznikly skupiny samostatně studujících. Politické

školení mužstva a poddůstojníků začalo účinněji reagovat na potřeby bojové a politické přípravy. V stranickém vzdělávání byly vytvořeny podmínky pro jeho užší přimknutí k potřebám ideově politické připravenosti mladých komunistů a stranických funkcionářů. Politické vzdělávání SSM vstoupilo do nového výcvikového roku v bezprostřední návaznosti na politické školení mužstva a poddůstojníků a na společenskovo-výchovnou výuku ve vojenských školách. Nelze neocenit, že k prohloubení úrovně vlastenecké a internacionální výchovy bude využívat zejména hnutí Cestami paměti, jehož 2. etapa je motivována 70. výročím VŘSR a IV. sjezdem SSM.

Dále se rozvinula masová politická práce v celé své struktuře. Byl doplněn sbor agitátorů a zkompletovány agitačně propagační aktivity a kolektivy. Zlepšila se obsahovost a pravidelnost politických informací a aktualit. Postupně je využíváno i ostatních forem masové politické práce, dané Směrnicemi. Poznatkou svědčící o tom, že pohotověji reaguje na aktuální vnitropolitické a mezinárodní a vojenskopolitické problémy a události, na každodenní úkoly bojové a politické přípravy, výchovy a výcviku.

Mocným impulsem k dalšímu rozvoji kulturně výchovné činnosti v souladu se Směrnicemi se stalo vydání Rozkazu MNO ČSSR č. 13/86 o volu vojáků a na něj navazující Směrnice náčelníka hlavní politické správy ČSLA k jeho realizaci. Vzrostl zájem velitelů a politických pracovníků, stranických i svazáckých organizací o tuto oblast činnosti a tak dochází k postupně nové aktivizaci všech jejích úseků. V širším měřítku než dosud se podílejí na vhodné a užitečné naplní volna vojáků a účinněji pomáhají plnit úkoly bojové a politické přípravy, estetické výchovy, regenerovat duševní i fyzické síly příslušníků ČSLA.

Výuka společenských věd od začátku školního roku probíhá podle učebních dokumentace, která vychází ze závěrů XVII. sjezdu strany a je zcela zaměřena na to, aby absolventi vojenských škol byli všestranně připraveni plnit úkoly tam, kde to zájmy armády vyžadují, aby měli potřebné politické, odborné a morální kvality pro funkce, na které přijdou; aby se u nich vypěstoval trvale pozitivní vztah k vojenskému povolání. Rovněž výzkumná činnost ve společenských vědách se důsledněji orientuje na témata, která vycházejí z vojenské politiky strany, z potřeb výstavby ČSLA a stranickopolitické práce. Jsou přijímána opatření, aby závěry a doporučení výzkumu byly rychleji uváděny do praxe. Byly již získány dobré zkušenosti s výzkumem veřejného mínění v ČSLA.

Na požadavky Směrnic byl na podzimní přípravě připraven ideologický aparát na všech stupních. V jejím průběhu měly větší místo než dříve, vedle obsahových otázek, metodické problémy, jejichž řešení bylo spojováno s názornými ukázkami. Znovu bylo ujasněno místo velitelů, náčelníků, politických orgánů a stranických organizací v řízení ideologické práce a v jejím organizačním zabezpečení, což se odráží ve větší pozornosti, kterou této oblasti své činnosti věnují.

Tyto pozitivní jevy v ideologické práci našly svůj odraz v jejím vyšším podílu na výsledcích, dosahovaných při plnění Rozkazu ministra národní obrany ČSSR na tento výcvikový rok. Svou mobilizující funkci plní v širokém rozvoji aktivity a iniciativy, vyvolané zejména výzvou tankového pluku, k níž se připojila většina útvarů ČSLA. Má svou část zásluh o to, že úspěšně proběhla divizní cvičení ZIMA-87 za účasti pozorovatelů ze států — signatářů smlouvy o bezpečnosti

a spolupráci v Evropě, podepsané v Helsinkách, stejně jako cvičení DRUŽBA-87 či ukázkové divizní cvičení, i o velku zdárné výsledky inspekčních prověrek.

Přes toto kladné hodnocení plnění úkolů ideologické práce, které je současně i oceněním, jak jsou naplňovány požadavky Směrnic pro ideologickou práci, nemůžeme být s dosaženými výsledky spokojeni. Její vliv na vědomí příslušníků armády, na jejich jednání a chování zatím neodpovídá daným možnostem. Zvláště to postrádáme v úsilí za upevnění uvědomělé vojenské kázně, kde stále nedochází k žádoucímu podstatnému zlepšení. Nedaří se ji ani spoluvytvářet správné, socialistické vztahy ve všech vojenských kolektivech, napomáhat vzniku atmosféry, v níž se vojenský kolektiv nebude smířovat s jakýmkoliv narušením vojenských řádů a předpisů či mravních norem.

Je bohužel ověřenou skutečností, že se s nízkou úrovní ideologické práce velmi často setkáváme na nejnižších stupních, v praporech a v rotách, to je právě tam, kde se rozhoduje o konečných výsledcích výcviku a výchovy, kde se formuje morálně politický stav vojáků, kde se rodí bojové mistrovství, kde se stmelují kolektivy družstev, osádek, obsluh. Projevují se závažné nedostatky v organizaci základních forem politické přípravy, v účasti na zaměstnáních PŠM, na přípravě vedoucích skupin PŠM i MLP. U některých vedoucích se projevuje slabá obsahová a zejména metodická připravenost, která neodpovídá vysokým nárokům na vedení čtyřhodinového zaměstnání PŠM. V masové politické práci není využíváno všech jejích forem, často se pozdě reaguje na různé názory a nálady vojáků, mnohdy je velitelé, političtí pracovníci a stranické organizace ani neznají. Obecným, masovým opatřením se stále na mnoha místech dává přednost před soustavnou individuální prací s každým příslušníkem jednotky, štábu či posluchačem.

Příčiny těchto nedostatků spočívají v tom, že ne všichni velitelé a političtí pracovníci doceňují důležitost ideologické práce a nevěnují jejímu řízení — obsahovému zaměřování, kádrovému a organizačnímu zabezpečení a její kontrole patřičnou pozornost. Ne všude jsou ZO KSČ centrem ideologické práce v okruhu své působnosti, jak jim to ukládají nové Směrnice pro práci organizací KSČ v ČSLA. Nedaří se též nezkresleně a konkrétně přenášet úkoly ideologické práce z vyšších stupňů do nejnižších vojenských kolektivů.

Jakkoliv jsou uvedené nedostatky a jejich příčiny převážně a především subjektivního charakteru, je její provádění mnohdy ztěžováno i objektivními příčinami. Nelze totiž zapomínat, že ideologickou práci děláme v konkrétních podmínkách, od nichž ji není možné izolovat. Těžko lze mluveným nebo psaným slovem pozitivně ovlivnit vědomí vojáků tam, kde je nepořádek, kde je režim života v rozporu s vojenskými řády a předpisy, kde je zanedbávána péče o vojáka, kde nejsou uspokojovány jeho oprávněné zájmy a potřeby, kde velitelé či političtí pracovníci nejdou příkladem podřízeným. Vytvořit pro ideologickou práci i tyto podmínky patří k trvalým úkolům velitelů, politických pracovníků i stranických organizací.

Požadavek důsledného plnění Směrnic pro ideologickou práci nabývá v současné době ještě na větší aktuálnosti. Přestavba, k níž dochází v našem národním hospodářství i v ostatních oblastech života naší společnosti, počítá s aktivizací lidského činitele. Nevyhýbá se ani ČSLA a nemůže proto jít ani mimo ideologickou práci. Uplatňuje naopak vůči ní vyšší nároky. Uskutečňovat její přestavbu znamená — řečeno v obecné rovině — zvýšit kvalitu plnění Směrnic

pro ideologickou práci a tím i celkovou účinnost ideologického působení, na vyšší úrovni realizovat závěry, které pro tuto oblast přijal celoarmádní stranický aktiv. V jeho obsahu — při respektování cílů a úkolů Směrnic — to předpokládá prohlubovat světonázorovou výchovu, zvyšovat znalosti politiky strany a intenzifikovat mobilizaci k jejímu plnění; současně ještě více zvýrazňovat vojenskovo-výchovnou tematiku, a tak účinněji působit na upevňování bojové pohotovosti, na kázeň, vztahy mezi vojáky, na výcvik a výchovu.

Splnit tyto úkoly v požadované kvalitě předpokládá hledat, nacházet a využívat nových, účinnějších přístupů k ideologické práci, aniž bychom se zbavovali těch, které se osvědčily. Naléhavějším se tak stává, abychom volili takové cesty a způsoby, které ještě více přiblíží ideologickou práci životu vojsk, úkolům, které plní jednotky a štáby, výchovně vzdělávacímu procesu ve vojenských školách. Zvláště politické orgány musí důsledněji zabezpečit, aby se ideové záměry a obsahové úkoly, vytyčované vyššími orgány, dostávaly na nejnižší stupně a až ke každému vojákovi — nejen nezkráceně, ale tvůrčím způsobem promyšlené a rozpracované do daných podmínek. Upustit je nutné od četnosti tzv. „velkých“ akcí a kampaní, které velmi často brzy po svém konání upadnou v zapomenutí, aniž přinesly nějaký výsledek. Je třeba se naopak obrátit k individuální práci s lidmi a dosáhnout, aby ani jeden příslušník ČSLA nezůstal mimo náš ideologický vliv. Včas, pohotově a přesvědčivě, se znalostí věci reagovat na důležité aktuální vnitropolitické a mezinárodní události i na události vnitroarmádní a dosáhnout tak maximální informovanosti.

To na druhé straně vyžaduje znát názory a nálady lidí, jejich postoje i jejich přičiny, analyzovat je a vyvozovat závěry pro ideové výchovnou a masovou politickou práci. Tento proces není možné ponechat živelnosti, ale musí být soustavně řízen, což se neobejde bez vybudování promyšleného systému. Jen tak lze ale dosáhnout konkrétnosti ideologické práce jako jejího trvalého atributu a podmínek její účasti. Při tom je nezbytné vyvarovat se jakékoliv jednostrannosti. Nedopustit při vysvětlování různých jevů a událostí lakování na růžovo, neboť přehlížení problémů, těžkostí a nedostatků vede k falešnému optimismu, od něhož je jen krůček k přizpůsobování se daným poměrům, k jejich akceptování. Stejně tak nelze trpět absolutizující negativismus, vidět jen nedostatky, očerňovat výsledky poctivé práce a všeho, co bylo v minulosti vykonáno. Takovýto přístup zákonitě vede k pesimismu, k přeceňování těžkostí, k podceňování vlastních sil.

Přestavba v ideologické práci od nás vyžaduje upustit ve všech jejích formách od mentorování a především v PSM položit větší důraz na rozhovor, besedu, dialog, předpokládající aktivní účast vedoucího i účastníka školení.

Je žádoucí, aby se nové přístupy k plnění Směrnic uplatnily ve všech oblastech ideologické práce, zvláště pak v základních formách politické přípravy, které nadále zůstávají hlavním nástrojem ideové výchovného působení. Na masové politické práci se v této souvislosti vyžaduje, aby konkrétněji a přesvědčivěji než dosud plnila nejen svou informační a vysvětlující funkci, ale aby současně i cílevědoměji mobilizovala pro plnění politiky strany, pro plnění úkolů bojové a politické přípravy, polního a leteckého výcviku, pro rozvoj aktivity a iniciativy. Účelněji je nutné rovněž spojit kulturně výchovnou činnost s úkoly jednotek a útvarů. Všemi svými formami zvyšovat kulturní úroveň příslušníků ČSLA a užitečně vyplňovat volný čas vojáků včetně vojáků z povolání a jejich rodinných příslušníků.

Je nezbytné, aby svou důležitou úlohu v tomto procesu sehrály vojenské sdělovací prostředky jako nástroje propagandy a agitace i zobecňování zkušeností z ideologické práce u vojsk a ve vojenských školách. Nedílnou součástí uvedených přístupů je využívání výsledků společenských věd, respektování vědeckých doporučení v ideologické práci, stejně jako používání nových efektivnějších, moderních technických prostředků agitace a propagandy.

Rozhodujícím pro kvalitní plnění Směrnic a pro postupnou přestavbu ideologické práce je zdokonalení jejího řízení. Proto se od stranických organizací, politických orgánů a velitelů očekává, že zkvalitní její plánování, že budou promyšleněji a iniciativněji usměrňovat její obsah, náročně ji kontrolovat a analyzovat její výsledky, že budou vytvářet optimální kádrové a organizační podmínky pro její provádění.